

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

6 Quæ vitia opponantur fortitudini, & quale in his peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

rata à corpore. Secundò, Fieri posset vt ipsa toto tempore, quo vnita est corpori, fuerit in peccato, & caruerit fide, spe, charitate, & primo momento, quo definit esse in corpore, consequatur fidem, gratiam & remissionem; & immediatè post illud momentum videat Deum; vt patet in paruulis ante Baptismum pro Christo occisis. Tertio, Non omnes essent iudicandi secundum statum, quem habuerunt in corpore; quod non est contentaneum illi sententiæ Apostoli 1. ad Cor. 5. *quemque relaturum propria corporis prout gessit, sine bonum, sine malum.* nam id, quod ille in corpore gessit vel passus est, non est tale vt possit delere peccatum, aut efficere dignum vita æterna; nisi accedat aliquid post vnionem corporis, quod iam non est in ipso homine, sed in partibus eius, anima & corpore, nimirum priuatione vnionis.

58
Rescriptio
eiusdem
responsio-
nis.

Dices, Hanc ipsam priuationem tribui homini, quia illam in vita acceptauerit, & supplicia ad illam necessariò ducentia sustinuit.

Sed Primò, Hoc non habet locum in paruulis. Deinde si idè hoc dicitur gessisse in corpore, quia illud adhuc viuens acceptauerit: ergo acceptatio illa & passio quam sustinuit in vita, erat digna vita æterna & gratia, ante separationem animæ; ergo tunc data fuit gratia: Deus enim ne momento quidem temporis differt condignum præmium ad quod satis dispositi sumus.

Quartò, Quia iuxta hanc sententiam dabitur aliquod momentum in quo anima poterit consequi gratiam & remissionem peccatorum, non tamen peccare: & ita status merendi & demerendi non erunt pares. quæ omnia sunt parum contentanea Scripturis & sensui Ecclesiæ & SS. Patrum.

59
Si momen-
tum termi-
nans sit in-
trinsecum.

Si tamen illud momentum ponatur vitæ intrinsecum, ita vt homo desinat per vltimum sui esse: (quæ sententia non est improbabilis) sic valde probabiliter dici potest, martyrium conferre gratiam in illo instanti; quia idem instans est terminus intrinsecus martyrij, contentaneum autem est vt effectum suum conferat in termino, sicut Sacramenta, quæ non in termino extrinsecò, sed intrinsecò complentur, & gratiam conferunt. Si verò illud instans, quo vita terminatur, ponatur esse extrinsecum, ita vt homo desinat per primum non esse sui, sicut communior sententia habet, dicendum est gratiam conferri non in illo instanti; tum ob rationes dictas, tum quia illud instans non est intrinsecum passioni hominis & vitæ: sed vel in aliquo instanti, quod imperceptibiliter mortem antecedit, vel certe quando homo ex passione ita est constitutus, vt sine miraculo mors impediri nequeat. Ita docet Vega lib. 6. in Concil. Trident. cap. 37. in fine; Suarez 3. p. disputat. 29. sect. 3. & passim recentiores. ratio est, quia tunc martyrium censetur consummatum: mors enim extat in causa proxima & necessaria.

Quando
dicitur gra-
tia.

Dices, Tunc adhuc potest peccare, & consequenter damnari.

60
An possit
postea pec-
care.

Respondeo, Moraliter non posse peccare, quia credible est corpus ita esse perturbatum, vt non possit vti ratione, vel si potest vti, adest magna gratiæ copia, quæ illum custodiat, ita non vt peccet. Accedit, quod confecto iam panè certamine, & præsentè æterno præmio; vix aliquid possit occurrere, quod hominem ad peccandum moueat, quòd si miraculo curetur & superuiuat, ve-

risimile est singulari gratia custodiri, ne qui iam erat veluti in ianuis cæli, & præmium panè manibus tenebat, occasione miraculi excidat.

Idem probabile est de iustis à mortuis excitatis, alioquin si in eodem incerto versaturi essent, magnum incommodum ex illo beneficio reportarent: nec quisquam est, qui non summopere illud deprecaretur.

DUBITATIO VI.

Quæ vitia opponantur fortitudini, & quale in his peccatum.

D. Thomas quæst. 125. 126. 127.

Respondeo, Triâ censeri à D. Thoma, & Aristotele 3. Ethicorum cap. 7. *Timiditatem*, quam Aristoteles vocat *δευξια*, id est, ignatiam: *Intimiditatem*, quam ille *ἀποξια*, id est, timoris vacuitatem; & *Audaciam*.

Timiditas seu *ignauia* est vitium excedens in ignauia timendo; (timet enim quod non oportet, vel quando non oportet, vel plusquam oportet) & deficiens in audendo; vt rectè Aristoteles supra: non enim audeat aggredi quando ratio dicitur, aut sicut dicitur: & hac consideratione apud Latinos vocatur *ignauia*, priore verò *timiditas*.

Hoc vitium si in seipso sistat, nec ad alium prauum affectum vel consensum impellat, est solum peccatum veniale; sicut excessus aliarum passionum, qui nullam aliam noxam infert, nisi quòd mentem perturbet, & curis cogitationibusque inutilibus impleat. Si verò impellat ad alterius peccati consensum, erit peccatum mortiferum, vel veniale, pro conditione illius ad quod impellit: vt si timore mortis (id est, vt mortem, quam times, euadas) paratus sis aliquid facere vel omittere, cuius commissio vel omisio est peccatum mortiferum, erit peccatum mortiferum: si veniale, erit veniale. Et hoc est quod vult diuus Thomas art. 2. quæst. 125. Hunc timorem vetuit Dominus Math. 10. cum ait: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, & post hæc non habent quod faciant*

61

Quale pec-
catum.

Notandum est, non omnem inordinatum timorem opponi virtuti speciali fortitudinis; sed eum tantum, qui est circa pericula mortis, vel grauium calamitatum: in his enim solis fortitudo versatur, vt supra dubit. 1. ostensum est; ac proinde etiam vitia fortitudini aduersa. Itaque alij timores mali ad alia vitia pertinent. sicut enim in omni virtute est inordinatus amor, & consequenter etiam inordinatus timor (omnis enim timor nascitur ex amore boni amati; & omnis amor parit timorem, si bonum amatum potest amitti, vt ex 1. 2. quæst. 25. art. 1. & 2. constat) ita in omni vitio habituali est inordinatus amor alicuius boni creati, & consequenter inordinatus timor. vnde intemperans timet amittere suas voluptates, auarus pecunias, ambitiosus honores: solus autem timor inordinatus amittendæ vitæ in periculis mortis aduersatur fortitudini.

62

Timor in-
ordinatus
aliorum
malorum.

Intimiditas, vel potius vacuitas iusti timoris, est alterum vitium fortitudini oppositum; deficiens in timendo: non enim timet quando timendum, aut quæ timenda. Fortitudo enim non solum reprimit timorem, ne excedat, sed interdum etiam

63

Intimidi-
tas.

exci-

excitat, ut malum declinetur; ut quando illud vires superat, nec est iusta ratio cur sustineatur. tale est terræmotus, fulmen, naufragium, vis hostilis longè superior. Denique omnia manifesta pericula mortis, quando deest causa subeundi. In huiusmodi ergo non timere, vitiosum est; quia est causa cur malum non declinetur: timere autem, laudabile, quia est causa declinandi. Huc pertinet securitas perniciosa eorum, qui se manifestis periculis mortis, cum in peccato mortifero sunt, exponunt, nec æternam mortem timent.

64
Ex qua
causa pro-
ueniat.

Provenit autem hoc vitium ex triplici causa. Primò, Ex eo quod vitam suam minoris faciat quam oportet: qui enim aliquid parvi aestimat, non multum timet illud amittere, etiam si periculo sit expositum. sicut autem vitiosum est, pluris facere vitam quam oportet; (ut cum anteponitur virtuti) ita etiam vitiosum est, eam minoris facere quam oportet; ut cum vanæ gloriæ vel rerum temporalium causa manifesto periculo obiicitur; est enim bonis temporalibus longè præstantior: tum quia res temporales sunt propter vitam humanam, ad eam fovendam, solandam, ornandam: tum quia vita ista temporalis facultatem iustitiæ & meritum vitæ æternæ suppeditat.

Secundò, Ex superbia; hæc enim facit ut homo sibi præfidat, & alios contemnat, quasi ab illis lædi non possit; & ita non timet, iuxta illud Iob 41. *Factus est ut nullum timeat, omne sublime videt.*

Tertiò, Ex animi stoliditate: vnde Aristoteles 3. Ethic. cap. 7. ait *furiosos nihil timere*. sic quidam milites nihil timent; quia per vecordiam non concipiunt animo quid sit mors, & quæ mortem sequantur. Hoc vitium est peccatum mortale vel veniale, pro ratione mali & periculi, cui se defectu timoris exponit: si enim sit magnum malum, (v. g. mors) cui sine iusta causa se obiicit, erit peccatum mortale, nisi forte per stuporem animi excusetur. si autem malum sit parvum, vel periculum non sit notabile, erit veniale. vide Caictanum in Summa verb. Inimicitia. Hæc tamen timoris vacuitas non est distinctum peccatum ab eo, quo quis se periculo exponit: solum enim est peccatum quatenus est causa illius, continens tacitum

in illud periculum consensum. *Audacia* seu temeritas hic accipitur pro excessu in audendo, & aggreddiendi: cum quis ut malum imminens repellat, aggreditur aliquid quod non convenit, vel quando non convenit, vel quo modo non convenit. Oritur hoc vitium ex iisdem causis ex quibus vacuitas timoris, quæ est maxima dispositio ad temeritatem. plerumque tamen ex cupiditate vanæ gloriæ, sicut & *actantia*, cui ut plurimum hoc vitium est connexum: nam audaces ferè sunt iactabundi, & volunt videri fortes, cum non sint. hinc fit ut plerique talium etiam sint timidi, quos Aristoteles *spaludios* vocat, quasi dicas *audacitimidus*; quia audaciam cum timiditate coniunctam habent. *Inuito enim* (ut idem Aristoteles ait) *sunt præproperi, & ante quam res urgeat, adire pericula volunt; in ipsis autem periculis cedunt & abstant. at viri fortes, in factis ipsis sunt acres & ceteres, ante facta sedati & quæri.* Quando verò cupiditati vanæ gloriæ simul coniunctus est vitæ contemptus, vel stoliditas animi, mortem non apprehendentis, tunc se in pericula cæco quodam impetu proiciunt, & peristunt, etiam si parva sit spes victoriæ. hos Aristoteles vocat *perforados*, id est, proiectæ audaciæ homines, qui mortis pericula lulum faciunt & iocum, & instar belluarum depugnant. hoc vitium est peccatum pro ratione mali & periculi cui se exponunt, sicut dictum est de timoris vacuitate.

Circa prædicta Aduerte, etiam solum tria vitia *fortitudinis* opposita numerentur, reuera tamen esse quatuor: sicut enim fortitudo moderatur timorem, ita etiam audaciam. vnde sicuti peccatur contra fortitudinem excessu & defectu timoris, ita etiam excessu & defectu audendi. Verum defectus audendi continetur sub *timiditate*, qua parte hæc consistit in eo, quod quis refugit aggredi quando oportet: & vocatur propriè *ignavia*, sed sicut inter timoris *vacuitatem* & *temeritatem* est magna affinitas, ita etiam inter *excessum timendi* & *defectum audendi*. Hinc apud Aristotelem eodem nomine continentur: utrumque enim *δύλας* vocat. Latini habent nomina distincta; illud vocant *Timiditatem*, hoc *Ignaviam*.

CAPVT SECVNDVM.

De Virtutibus fortitudini connexis, & vitiis oppositis.

Constat 6. Dubitationibus.

DVBITATIO PRIMA.

Quæ sint partes fortitudinis.

D. Thomas quest. 128.

1
Subiectiva
partes.

NOTANDVM ex D. Thoma, virtuti triplices partes assignari posse, subiectivas, integrantes, & potentiales. *Subiectivas* fortitudo propriè, iuxta D. Thomam, non habet; quia ipsa est species specialissima, cum versetur circa pericula mortis, quæ omnia sunt eiusdem generis, etiam alia alii maiora. Hoc tamen intellige de fortitudine vniuersi ordi-

nis: nam si diuersos virtutum ordines spectemus, duplex erit fortitudinis virtus, alia enim est *Fortitudo ordinis naturalis*, qualis esse potest sine fide; hæc timorem mortis temperat, pericula & acerbitates sustinet, hac tantum consideratione, quia decet hominem ratione præditum, vel Philosophia præceptis imbutum, vel illustri familia clarisque maioribus ortum.

Alia *supernaturalis*, quæ fidem & affectum su-

Superna-
turalis.